

Bachmanns Mølle app 1890

Name, Surname, Position
Ole Ottosen, project manager

Floding east of Tønder, app 1900

Name, Surname, Position

Ole Ottosen, project manager

Drainage work of the Tønder marsh 1927

Name, Surname, Position
Ole Ottosen, project manager

Snæbel-projektet - Bachmanns Mølle

Snæblen

Snæblen er fisken med den karakteristiske spidse snude, der kun lever i den danske del af Vadehavsområdet. Ligesom laks lever og vokser den op i havet, men gyder i de større vandløb.

De første måneder lever ynglen i åens stille vådområder, før den svømmer ud og vokser op i havet.

Snæblen er en af verdens mest truede fisk, og er på EU's liste over dyrearter, der kræver streng beskyttelse – så Danmark har pligt til at forbedre forholdene for fisken. Derfor gøres der nu en indsats gennem 'Snæbel-projektet' for at redde den.

Snæblens tilbagegang skyldes, at vandløbene blev reguleret, opstemmet, forurenet og på andre måder blev uegnede for snæblen. Kun vandløb med fri passage kan bruges som gydevandløb.

Projektet

Snæbel-projektet støttes af LIFE – EU's miljøprogram, og medvirker til, at der i Varde Å, Sneum Å, Ribe Å og Vidå vil blive:

- Fjernet 13 spærringer. Det giver snæblen adgang til mere end 130 km nye gydestrækninger.
- Udlagt sten og grus til gydning.
- Genskabt og genslyngtet 30 km vandløb.
- Etableret opvækstområder for snæblens yngel.

Bachmanns Mølle og mælledam før projektets gennemførelse i 2009

Bachmanns Mølle og mælledam efter projektets gennemførelse i 2009. Stålspunsen er markeret med rød, og stryget med blå.

Snæblen kan blive op til 60 cm lang og mere end 10 år gammel.

Vidå projekterne

I Vidå har Snæbel-projektet skabt:

- 1 Fri passage forbi Bachmanns Mølle i Tønder (2009)
- 2 90 ha nye vådområder i Nørresø ved Tønder (2009)
- 3 Fri passage forbi Rens Dambrug (2008)

Vidå er den eneste å, der med sikkerhed har haft en bestand af snæbler igennem alle årene. Det skyldes gode gydeforhold, og de store vådområder vest for Tønder.

Vådområderne er helt nødvendige i de første 2-3 måneder af yngelens liv. Uden vådområder vil yngelen blive skyllet ud i Vadehavet, før de er i stand til at klare det salte vand.

Bachmanns Mølle

Bachmanns Mølle har opstemmet Vidå i Tønder siden 1598. Med projektet fik snæblen i 2009 for første gang i 400 år mulighed for at komme forbi Tønder og videre op til gydepladserne.

Da man ønskede en del af mællesøen bevaret, er der konstrueret et stenstryg langs Kongevej adskilt fra søen med en stålspuns. Stryget begynder 25 m neden for Søndergades vejbro, og går ned forbi mællesøen.

Vandet fra mællesøen vil det meste af tiden løbe over spunsen langs hele dens forløb. Det sikrer en konstant vandformyelse i søen, og at der ikke sker oversvømmelser ved kraftig vandføring.

Projektet blev afsluttet i august 2009, og allerede i den efterfølgende gydesæson blev der fanget snæbler oven for Tønder – for første gang i mere end 400 år!

